

STANOWISKO

Ustawa o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów [“Ustawa”] zaczęła obowiązywać 15 marca b.r. Ustawa ta na różne sposoby narusza prawa człowieka i podstawowe wolności.

Zawarta w ustawie definicja “współpracy” z tajnymi służbami prowadzi do wniosków sprzecznych z konstytucyjną zasadą proporcjonalności ograniczeń wolności i praw, a także z zakazem dyskryminacji w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym. Dzieje się tak przede wszystkim dlatego, że pojęciem “współpraca” objęte jest nie tylko aktywne działanie, lecz także współdziałanie pozorne lub uchylanie się od dostarczania informacji: wystarczy, że istniała formalna zgoda na współpracę. Tymczasem, zgodnie z orzecnictwem Trybunału Konstytucyjnego, dla stwierdzenia “współpracy” nie wystarczy samo wyrażenie woli współdziałania: konieczne są także faktyczne działania świadomie urzeczywistniające podjętą współpracę.

Ustawa obejmuje lustracją szeroką listę kategorii osób uznanych za pełniące funkcje publiczne, czyniąc to w sposób arbitralny.

Przewidziany w ustawie zakaz wykonywania zawodu dziennikarza jako sankcja za tzw. kłamstwo lustracyjne stanowi oczywisty zamach na wolność słowa. Nikomu nie można całkowicie odebrać prawa do publikowania w prasie, czasopiśmie lub w mediach elektronicznych albo publikowania książek. Dotyczy to również analogicznych sankcji wobec nauczycieli akademickich. W ten sposób państwo ingeruje w konstytucyjnie zagwarantowaną wolność nauczania i badań naukowych.

Na podstawie Ustawy z 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu) Instytut Pamięci Narodowej może odmówić udostępnienia dokumentów, z których treści wynika, że wnioskodawca był traktowany przez organy bezpieczeństwa jako tajny informator lub pomocnik przy operacyjnym zdobywaniu informacji, zobowiązał się do współpracy lub wykonywał zleczone zadania. Tym samym pozbawia się obywatela konstytucyjnego prawa dostępu do dotyczących go dokumentów i zbiorów danych. Pomija się przy tym orzecznictwo TK, które gwarantuje osobom zainteresowanym – także innym niż pokrzywdzone – dostęp do dotyczących ich dokumentów. Te ograniczenia oraz trudności techniczne w dotarciu do materiałów na własny temat ograniczają możliwość obrony, do której wszyscy mają prawo.

Teresa Bogucka
Halina Bortnowska-Dąbrowska
Marek Edelman
Janusz Grzelak
Zbigniew Hołda

Jacek Kurczewski
Wojciech Maziarski
Michał Nawrocki
Marek Antoni Nowicki

Danuta Przywara
Andrzej Rzepliński
Marek Saffjan
Stefan Starczewski

W związku z przysłą listą współpracowników organów bezpieczeństwa państwa, którą ma publikować IPN podkreślamy, iż żaden organ władzy publicznej nie może upublicznić jakiegokolwiek informacji o osobie bez jej uprzedniej wiedzy i możliwości sprzeciwu do procesu sądowego włącznie – wyjątek w państwie prawnym dotyczy osób oskarżonych bądź skazanych za przestępstwo – i to nie w każdym przypadku i w ściśle określonych granicach.

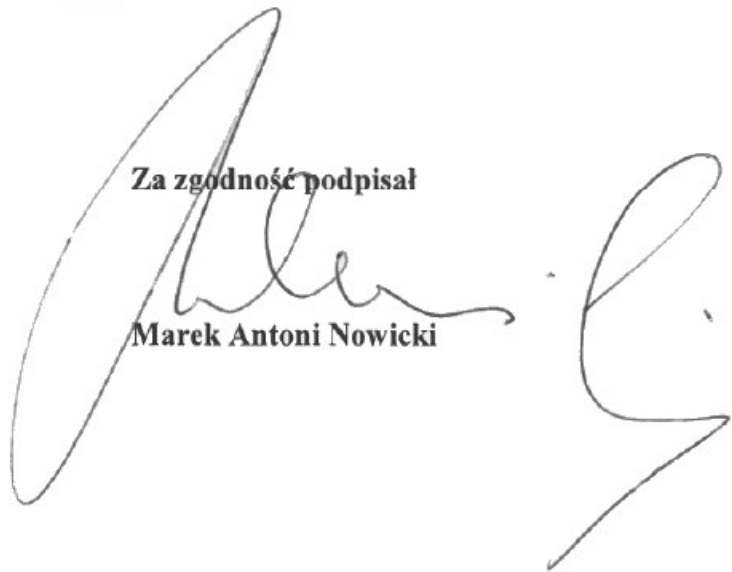
Wreszcie, z punktu widzenia podstawowych gwarancji praw jednostki niedopuszczalny jest brak rozwiązań prawnych i organizacyjnych umożliwiających zakończenie procedury lustracyjnej w rozsądnym terminie. Nie do przyjęcia jest narażanie osób podlegających lustracji na zapowiadane oficjalnie nawet wieloletnie oczekiwanie na wynik postępowania, co oznacza drastyczny brak gwarancji bezpieczeństwa osobistego i pewności sytuacji prawnej. Ponadto osoby lustrowane narażone są na niebezpieczeństwo nadużyć i dyskryminację, zwłaszcza w zatrudnieniu i w życiu publicznym.

Warszawa, 18 marca, 2007r.

Członkowie Komitetu Helsińskiego w Polsce: Halina Bortnowska Dąbrowska, Teresa Bogucka, Janusz Grzelak, Zbigniew Hołda, Jacek Kurczewski, Wojciech Maziarski, Michał Nawrocki, Marek Antoni Nowicki, Danuta Przywara, Andrzej Rzepliński, Marek Safjan, Stefan Starczewski

Za zgodność podpisał

Marek Antoni Nowicki

A large, stylized handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke, positioned to the right of the typed name.